herpy

GEKKOER

Small-scaled wonder gecko

Teratoscincus microlepis

En liten, nattaktiv sandgekko med store, froskeaktige øyne og fine, svakt overlappende skjell på ryggen. Den lever i løs sandjord i det sørøstlige Iran, det sørlige Afghanistan og det vestlige Pakistan. Den holdes sjelden, og pasningen bygger på de nærstående ørkenartene i slekten.

Familie: Sphaerodactylidae

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**10-11 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**10-15 år**
Aktiv	**I skumringen og om natten**
Levevis	**Bakkelevende og gravende**
Biotop	**Ørken og halvørken**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**80 × 40 × 40 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**25-28 °C**
Varmeplass	**32-35 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Inkubasjon	**60-110 dager** ved 28-29 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Teratoscincus microlepis er en liten, kompakt ørkengekko med et bredt hode og store øyne uten øyelokk. Tærne har ingen klebrige puter, men kammer av små skjell som gir fotfeste i løs sand. Artsnavnet betyr "den småskjellede" og passer på ryggen, der skjellene er runde og bare svakt overlappende og ikke går lenger fram enn til skuldrene. Rundt midten av kroppen sitter det ca. 100 skjell rundt. Hos slektens andre arter ligger de store skjellene som takstein over det meste av kroppen, og det gjør *T. microlepis* lett å kjenne fra dem.

Arten ble beskrevet av Alexander Nikolsky i 1900 ut fra et dyr som ble samlet i det østlige Iran i 1898. Som resten av *Teratoscincus* hører den til familien Sphaerodactylidae.

Kroppen blir opptil 7 cm fra snute til kloakk og halen omtrent 4 cm, så hele dyret måler omtrent 11 cm. Det gjør arten til en av slektens minste. Vekt og levealder er ikke dokumentert; nærstående arter lever omtrent ti år eller mer.

Den holdes sjelden og er sky. Den egner seg til å bli betraktet, ikke håndtert: huden er tynn, og halen kastes lett av.

Utbredelse og leveområde

Arten finnes i det sørøstlige Iran, det sørlige Afghanistan og det vestlige Pakistan. I Iran forekommer den i provinsene Kerman og Sistan og Baluchestan, der typelokaliteten Duz-Abad ligger. I Pakistan lever den i Balochistan, og fra Afghanistan er det bare få funn.

Det nøyaktige utbredelsesområdet er ikke avgrenset, fordi egnen er tynt befolket og dårlig undersøkt. På verdensbasis er arten ikke truet.

> **Naturlig utbredelse:** Iran, Afghanistan og Pakistan.

LEVEOMRÅDE

Gekkoen er knyttet til løs, sandet jord. Den er også funnet på saltholdig jord med en skorpe av salt. Om dagen holder den seg skjult i en hule, og om natten kommer den fram på bakken for å jakte.

Levestedet er varmt og tørt med store forskjeller mellom dag og natt. Nede i hulen er det kjøligere og litt fuktigere enn ved overflaten. Det skal terrariet etterligne: tørr overflate, dyp gravbar sand og et lett fuktig skjul.

Stell

TERRARIET

Det finnes bare lite kunnskap om pasningen av *Teratoscincus microlepis*, og arten holdes sjelden. Anbefalingene bygger på levestedet og på de nærstående sandgekkoene *Teratoscincus roborowskii* og *Teratoscincus scincus*, som har samme levesett og er bedre kjent i fangenskap. Tallene er lånt fra dem.

Et enkelt dyr eller et par skal ha et terrarium på minst 80 × 40 × 40 cm (lengde × bredde × høyde). Større er alltid bedre, fordi gekkoen går mye rundt om natten. Bunnarealet er langt viktigere enn høyden, fordi den ikke klatrer. Lokket skal slutte tett.

Bruk et dypt lag vasket lekesand blandet med leire eller ørkenjord, minst 10 cm, slik at dyret kan grave en hule som holder. Unngå kalksand, farget sand og spesialsand, som dyret kan svelge. Lag minst to skjul av for eksempel korkrør og flate steiner, ett i den varme og ett i den kjølige enden, og gjør ett av dem til et fuktig skjul som er gravd halvt ned i lett fuktig sand. Legg skjul og steiner rett på bunnen før sanden fylles i, slik at de ikke raser sammen når dyret graver.

TEMPERATUR

Arten skal ha en tydelig temperaturgradient. Om dagen skal den kjølige enden ligge på 25-28 °C, og et varmt område skal nå 32-35 °C ved sandoverflaten, for eksempel under en varmepære eller et keramisk varmeelement styrt av en termostat. Mål overflatetemperaturen med et digitalt eller infrarødt termometer, ikke luften.

Om natten skal temperaturen falle til 18-22 °C, og det er sjelden behov for ekstra varme når rommet er oppvarmet. Arten graver seg ned og velger selv hvor den har det best, så det skal være både et varmt og et kjølig sted å søke til. Friske, velnærte voksne kan få en kjølig periode på omtrent to måneder ved 15 °C om vinteren (se avl).

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Arten er en ørkenart, og terrariet skal være tørt med en luftfuktighet på 30-50 %. Sprøyt ikke hele terrariet. Fukt i stedet sanden i det ene skjulet lett et par ganger i uken, slik at dyret har et sted å gå når det skal skifte hud.

Huden skiftes i stykker, og det kan bli sittende rester på tær og halespiss hvis luften er for tørr. Gjør i så fall skjulet litt fuktigere. Sett en lav skål med friskt vann i den kjølige enden, og skift vannet ofte. God ventilasjon holder bunnen tørr.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Som nattaktivt dyr stiller gekkoen ikke store krav til lys, og den klarer seg uten UVB når fôret er støvet med D3-vitamin. Vil du gi UVB likevel, så bruk et svakt rør til skyggedyr (Ferguson-sone 1-2), for eksempel et T5-rør på 5-7 %, slik at UV-indeksen høyst når 1-2 der dyret kan komme. Det skal alltid være skygge og skjul i resten av terrariet.

Hold en fast døgnrytme med omtrent 12 timers lys om sommeren og 10 timer om vinteren. Natten skal være mørk.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

Gekkoen er insektetende. Gi variert levende føde som sirisser, gresshopper, dubia-kakerlakker og svært små melorm. Insektene skal være mindre enn avstanden mellom dyrets øyne. Voksne dyr fôres 2-3 ganger i uken, og unge annenhver dag.

Dryss insektene med kalk ved de fleste måltider og med et vitaminpulver med D3 én gang i uken. Fôr om kvelden, og fjern insekter som ikke blir spist. Slekten legger raskt på seg, og ørkengekkoer blir lett for tykke i fangenskap, så hold øye med vekten og kondisjonen, og skjær ned hvis halen blir tykk.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

ATFERD OG HÅNDTERING

Teratoscincus microlepis er sky og trekker seg raskt tilbake i hulen når lyset slås på. Den tynne huden kan flenges hvis du tar for hardt tak, og halen kastes lett av, så arten skal håndteres så lite som mulig og aldri i halen. Et truet dyr reiser seg på strake bein, krummer ryggen og svinger halen, slik at de store skjellene på halen rasler, og det kan pipe og bite. Det er for det meste bløff.

Hanner må aldri holdes sammen, fordi de slåss. Et par kan som regel bo sammen, men hold øye med om dyrene tåler hverandre, og ha et ekstra terrarium klart. Hanner kan angripe og drepe hunner hvis det ikke er plass og skjul nok. Dyrene sover i hulen om dagen, så du ser dem mest om kvelden.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannene kjennes på de to bulene ved halens rot, der hemipenis sitter, og på en rad porer foran kloakken. Alderen ved kjønnsmodenhet er ikke dokumentert. Hunner bør være fullt utvokst, i god kondisjon og ha stabil vekt før de settes i avl, fordi unge hunner lett blir tappet for kalk.

PARRING

Avl av arten er bare sparsomt beskrevet. Som hos *Teratoscincus roborowskii* og *Teratoscincus scincus* settes ynglingen i gang av en kjølig periode på omtrent to måneder ved 15 °C. Når temperaturen er hevet igjen og dyrene spiser normalt, settes hannen til hunnen i terrariet hennes. Skill dem hvis hunnen jages uten ro eller får bittskader. Slekten er kjent for å være vanskelig å få til å yngle, og kondisjoneringen i ukene før er avgjørende.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger ett til to hardskallede, men skjøre egg om gangen. Antallet kull per år er ikke dokumentert for arten; hos *Teratoscincus roborowskii* legger hunnen opptil fire kull. Gi hunnen et eggleggingssted med dypt, løst, tørt sand, for eksempel 15 cm sand i den ene enden, der eggene kan falle fritt, slik at de ikke blir klemt. En svak varmematte under en del av sanden gir et lunt sted i bunnen i sommerhalvåret. Sjekk jevnlig etter nye egg, og gi hunnen rikelig med kalk og føde.

INKUBASJON

Eggene skal ligge tørt. For mye fuktighet dreper fostrene. Flytt dem forsiktig, uten å vende dem, til en lukket boks med tørr sand eller et annet tørt substrat og en liten vannskål som ikke berører eggene. Inkuber ved 28-29 °C. Klekkingen tar 60-110 dager hos de nærstående artene, hos *Teratoscincus roborowskii* omtrent 90 dager.

OPPDRETT AV UNGER

Hold ungene enkeltvis i en liten boks eller et terrarium på 20-40 liter med sand, et tørt og et fuktig skjul, og fukt en liten del av bunnen lett. Voksne dyr kan angripe unger. Gi små levende insekter støvet med kalk annenhver dag, og vei ungene jevnlig. Vekst og vekt hos ungene er ikke dokumentert.

Helse og vanlige feil

Sykdommer hos *Teratoscincus microlepis* er ikke beskrevet. De typiske problemene hos de nært beslektede ørkengekkoene er:

- Fuktig bunn og dårlig ventilasjon, som gir sopp, hudproblemer og luftveisinfeksjoner. Hold terrariet tørt med bare ett lite fuktig skjul.
- Hudrester på tær og halespiss hvis luften er for tørr.
- Skader på den tynne huden etter hardhendt håndtering, og tapte haler.
- Forstoppelse etter svelget kalksand eller annet uegnet bunnmateriale.

- Mangel på kalk og D3-vitamin, særlig hos unger og avlshunner. Dryss fôret.
- Fedme ved for rikelig fôring.

Oppsøk en veterinær med erfaring med krypdyr hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser på flere uker, har hovne øyne, hvesende pust eller er slapt.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.